

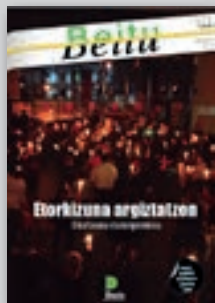
Etorkizuna argizatzen

Elkartasuna eta konpromisoa

Derio
Udaleko Aldizkaria

Gurea
Aretoko
ikuskitzen
zerrenda
barrera

Azaleko argazkia:
Argia Piztu Tximintzekin
(Egilea: DerioKOMunikazioa)

- 02 Editoriala
- 03 Argia piztu
- 04 Komertzioaren gala
- 05 Argazkigintza, hitzaldia eta tailerra
- 06 Erakusketa Mikologikoa
- 07 Olentzero eta Mari Domingi
- 07 Gabon solidarioak
- 08 Miren de Migueli elkarrizketa
- 08 Ertzaintza eta genero-indarkeria
- 09 Xakeari buruzko hitzaldia
- 09 Saria Hiru Anaiak-entzatz
- 10 Elikadura, kirola eta emakumea
- 11 AL21: gizalegezkoak gara
- 12 Txapela buruan: Sonia Hinojalena
- 14 Lukie Koiu
- 14 Ipuin-kontalaria: Pello Añorga
- 15 Egutegia aurkeztea
- 15 Lainomendi: 25 urte

Beharrezko telefonoak

DERIOKO UDALA	944 541 019
AYUNTAMIENTO	FAX 944 542 832
UDALTAINGOIA - POLICIA MUNICIPAL	944 543 725
SERVICIOS SOCIALES	944 542 243
SUHILTZAILEAK - BOMBEROS	946 555 337
KULTUR BIRIKA	944 659 714
GARBIGUNE	944 034 090
HERRI IKASTETXEA - ESCUELA	944 541 246
UDALSAREAK - AVERIAS DE AGUAS	944 873 187
BEHARGINTZA TXORIERRI	944 540 370
INSTITUTUA - INSTITUTO	944 543 258
EUSKALTEGIA	944 540 062
MANKOMUNITATEA	944 540 350
KIROLDEGIA - POLIDEPORTIVO	944 540 159
GAZTELEKU	944 540 469
BIBLIOTEKA	944 540 210
NAGUSIEN ETXEA	944 540 763
AEK	944 543 967
KZ GUNEA	944 033 335
OSASUN ZENTROA - CENTRO DE SALUD	944 543 004
TAXI DERIO	944 800 909

BEITU ALDIZKARIA

beitu@deriokoudala.net

Legezko Gordailua: BI-1377-04I

Inprimatzea: Graficas Mungia

EDITORIALA

ELKARTASUNAK ETA KONPROMISOAK ETORKIZUNA ARGIZTATZEN DUTE

Egun berean, Deriok batu egin ditu elkartasuna eta konpromisoa. Edo, agian, esan beharko genuke egun berean ospatu duela hainbat eta hainbat egunetan solidarioak izatearen eta konprometituak izatearen arteko batura. Solidarioak premia handiena duten herrialdeekin, kasu honetan Gure Señeak-eko umeeekin; izan ere, egutegi bihotz-altxagarri eta itxaropentsu baten irribarrean menpe, duela bost urte jaiotzen elkarte hori ametsak, lorpenak eta etorkizuna batzen ari da.

Eta sekula amaitzen ez den ospakizun baten ostean, beste bati emango zaio hasiera: gure hizkuntzaren, gure historiaren eta gure kulturaren aldeko konpromisoari, alegia, euskararen aldeko ospakizunari. Egunez egun eta banaka-banaka euskaldunak eta euskaltzaleak gehitzen dizkiogu gure herriari. Duela hainbat hamarkada jaiotzen konpromiso horrek etorkizunaren argiak pizten ditu, herri elebiduna, identitate eta indar propioak dituen argizatzen du.

Denak batu egiten du eta denak erakusten digu gure espiritua iturri guztietatik edanda elikatzen dela, ekinaren ekinez eta konprometituak izanik, behar gaituen inor atzean utzi gabe, eta gure historia zein eusten gaituzten susturriak ahantzi gabe. Ospatzea zortea izatea baino hobea da

ARGIA EUSKARARI

Euskararen Egunak oso irudi politak utzi zituen Derion

EUSKARAK
365
EGUN
euskaltzaleen euskar
euskararen herria

Ilusioak eta desioak argizatzen.

Euskara aldarrikatzeko modu berriak proposatzen eta bilatzen ari da beti, eta, oraingoan, Tximintxek oroimenerako irudia utzi zigun. Ezustekoa izan zen ekimen hori. Hasieran Herriko Plazan egitea aurreikusi zuten, baina asmatu egin zuten Kultur Birikan (bilduagoa eta argitsuagoa) egitearekin, horrek amaiera biribila eman baitzion euskararen aldeko aldarrikapenen asteari. Euskararen Eguna zela eta, abenduaren 3an Argia piztu ekimena egin zen; gure hizkuntzaren alde argi bat piztu zen. Kandelaz kandela, kiribil moduko kate batean zehar hedatu zen sugarra, azkenean su hori, argi hori pizteko suontzi batean. Ondoren, Kultur Birikaren ataria areagotu zuen testu hunkigarri bat irakurri zuten oso modu sentiberan eta aldarrikatzailean.

Tximintxek ekimenak bat egin zuen ordu batzuk lehenago ikastetxeetan egindakoarekin. Xedea: umeek euskaraz gozatzea eta ongi

pasatzea. Modan dagoen abesti batekin egindako koreografia zaindu batek, plastikozko edalontziekin egindakoa, eman zion amaiera eskola-jardunari. Halaber, egun batzuk lehenago Loion, oraindik ere beharrezkoa den Euskararen Egunaren aurtengo epizentroan, hainbat ekintzez gozatu ahal izan zuten. ●

“*Argiaren eta desio onen katea*”

DANERIK PARAJEREN GABONETAKO I. GALA

Abenduaren 29an izango da, Kultur Birikan

Danerik Paraje merkatarien elkarteak Derioko Elkartearen Gabonetako I. Gala antolatu du. Abenduaren 29an izango da, 20:00etan, Kultur Birikan. Ekitaldi horretan, elkarteko kide Lorena Argatzaren esanetan “sariak banatuko dira, emanaldiak izango dira eta omenaldia egingo zaie dagoeneko erretiroa hartu duten merkatariari”. Gainera, “saltegiek egiten duten eta ahalegin handia eskatzen duen lana aitortzeko modu bat da” adierazi du.

Ekitaldi honetara elkarteak eta kultura-taldeak gonbidatu dituzte, eta bertan, azken hilabeteotan antolatu diren lehiaketan eta zozketan sariak eta opariak emango dira. “Erakusleho onenak sarituko ditugu. Edizio honetan hiru kategoria egon dira: orijinalena, landuena eta bere guneari Gabon-argi gehien ematen diona” zehaztu du Argatzak. Era berean, 500 euroko bost opari-txartelak zozketatuko dira, urtearen azkeneko bi hilabeteotan euren erosketak herriko dendetan egin dituztenen artean.

Omenaldia

Gabonetako lehenengo Gala honetan, merkatarien elkarteak oso modu berezian “eskertu egin nahi ditu betidanik herrian denda izan dutenen lana eta adorea” adierazi du Lorenak. Hori dela eta, oroimenezko plakak emango zaizkie erretiroa hartu behar dutenei, herriko komertzioari eskaini dioten denboraren omenaldi eta esker-on gisa. Honako hauek

omenduko dira: María Dolores, Fernández Gómez farmaziakoa; Julio Corral, Electricidad Deriokoa; eta José Luis Sodeto, Súper Z aroztegikoa. Hainbat emanaldik girotuko dute Gala, besteak beste: Musika Eskolaren, Miragarri gimnasia erritmikoko taldearen eta Lainomendi dantza taldearen emanaldiek. ●

Abenduaren 29an, arratsaldeko zortzietan, Kultur Birikan egingo da Danerik Paraje merkatarien elkarteak antolatuko duen Gabonetako I. Gala. Bertan, 500 euroko 5 txeke zozketatuko dira, erakusleho erakusgarrienak sarituko dira eta omenaldia egingo zaie aurreko erretiroa hartzen duten merkatariari.

GATAZKA OBJEKTIBOAREN ATZEALDEAN

Argazki Taldeak argazki-kazetaritza hurbilarazi du Deriora

Derio Argazki Elkarteak ekintzen agenda garrantzitsua antolatu du abendurako, objektiboaren inguruan jakin-mina duten guztientzat, baita mundua suntsitzen duten gerra- eta gizarte-gatazkek bizi eta erretratatzeko dituen argazkilari baten esperientzia hurbiletik eta zuzen-zuzenean ezagutu nahi dutenentzat ere.

Andoni Lubakik ezagutaraziko dizkigu gatazka armatuen eta gerren irudiei emandako bizitzaren zirrikituak. Urretxuko argazki-kazetari ezagun horrek mundua eta kritika konkistatu ditu, besteak beste, Sirian, Afrika Erdiko Errepublikan edo Mauritianian egindako argazki zirraragarriekin. Lubaki saiatuko da argitzen abenduaren 6an, 19:30ean, Kultur Birikan sor daitezkeen zalantza guztiak; izan ere, gai horren inguruko hitzaldia emango du, eta berak ateratako argazkiak erabiliko du bere eguneroko lana modu praktikoan azaltzeko.

Hurrengo egunean, hilaren 27an (larunbata), argazki-erreportaje bat egiteari buruzko tailerra emango du. Adituaren eta aldezturik datfoderio@gmail.com e-postan izena ematen duten ikasleen arteko topaketa ere Kultur Birikan izango da, goizeko hamarretan.

Tailerra eta erakusketa

Ekintza horiek, doakoak eta jende guztiari irekiak izango direnak, Derioko Udalaren laguntza jaso dute eta amaiera emango diote abenduaren 5ean, argazki-kameraren erabilerean eta argazkigintzaren printzipioen inguruan egingo den oinarritzko tailerrari. Kultur Birikan izango da, arratsaldeko seietan, eta izena eman behar da aldezturik.

Gainera, "Exposición Fotográfica DAT 2014" erakusketa egingo da gure eraikinean, abenduaren 18tik urtarrilaren 19ra bitartean

Lubakik dagoeneko nazioarteko zenbait sari entzutetsu irabazi izan ditu

ONDDOAK DERION

Berrogeita hamar bat espezie
Erakusketa Mikologikoan

Herriko eta inguruko hogeita hamar bat lagun irten ziren bezperan perretxikotara “Eguraldi txarra” (perretxikoentzat onean euria da) egin bazuen ere, 60 eta 70 espezie artean katalogatzea lortu zuten, Derion Erakusketa Mikologikoaren zazpigarren edizioa antolatu duen Untza Mendi Taldeko kide Jesús Lagunasek esan zigunaren arabera.

Oinezkoen eremuan egin zen erakusketari esker, inguruko mendietan hazten diren onddo berri eman eta hainbat zalantza argitu ahal izan ziren. Lehenengo bereizketa argia zen: “hau janda, hil egingo zara eta beste batzuk janda, ez” esaten zion ume batek lagun bati. Onddoak sailkatuta eta katalogatu zauden irizpide hauen arabera: jangarriak ziren ala ez, eta erabilera sukaldean. Pozoitsuak ziren ala ez jakin ostean, Benicio González aditu mikologoak beste bereizketa bat egiten zuen: “erakusketako ale guztiak onddoak dira eta bi mota daude: perretxikoak eta boletusa. Perretxikoak xaflen bidez eratzten dira eta boletusak poroen bidez”.

Amanita Cesárea

Perretxikotara joatean ezinbestekoa da “ongi informatuta egotea eta saski berean hainbat perretxiko-mota ez nahastea; izan ere, horien artean pozoitsu bat egonez gero, gainerakoak kutsa ditzake”. Biltzean, Benicioaren arabera, perretxikoak ebaki egin behar dira, sustraiak utzita, eta boletusak erauzi egin behar dira. Oro har, “3 egunera

Erakusketak
inguruko espezieak
ezagutarazi zituen.

berrito aterako dira, eta, normalean, leku berean”. Hala ere, dena izaten da lurzoruaren azidotasunaren eta zuhaitzen arabera. Euria ere garrantzitsua da, “lurra berotu eta euria behar ziaten du onddoak erne daitezen” azaldu zuen. Eta menditik mahaira, “egun batzuetan irauten baitute” ohartarazi zuen Lagunasek. Aduituentzat, Amanita Cesárea da perretxikoen erregina, gordinik ere jan baitaiteke. Erakusketan txanpinoiak plantxan prestatu ziren, euro baten truke, potea eta guzti.

*“Bi onddo mota daude:
perretxikoak eta boletusak*

Zazpigarren Erakusketa Mikologikoak 60 espezie baino gehiago sailkatzea lortu zuen. Denak dira onddoak, baina bi mota daude: perretxikoak eta boletusak. Oro har, hiru egun behar izaten dituzten ernetzeko. Erakusketan txanpinoiak plantxan dastatu ahal izan ziren.

MENDITIK GURE ETXEETARAINO

Aurten ere Olentzero Mari Domingirekin etorriko da

Gure herrian mende-laurden baino gehiagoko historia du Olentzerok, eta aurten, bigarren urtez jarraian, Mari Domingirekin batera itzuliko da. Bien artean lortuko dute abenduaren 24ko arratsaldea eta gaua urteko zorionsuenak eta berezienak izatea. Zakutok ikatzez beteta jaitsiko dira mendietatik, eta espero dugu beste zerbaitez ere beteta ekartzea. Gabonetako magian sinetsi nahi izatea baino ez da.

Iparralde abesbatza, Tximintx eta Jaja Troupe arduratuko dira aurten Olentzeroren jaitiera antolatzeaz, eta berarekin eta Mari Domingirekin batera ibiliko dira Rekaldek

herrian zehar, beti bezala jendez eta jai-giroaz inguratutik. Tximintxek parte hartzea eta kantatzera gonbidatzen gaitu, Olentzeroren etorrera ospatu eta gozatzeko. Ohiko ibilbidea udaletxearen aurrean amaituko da, gazteen abesti eta urduritasunaren artean, eta han banatuko ditu opariak, Gabonak bertan ditugula iragartzeko. Egun biribila, gogorarazteko beti dagoela ospatzea merezi duen arrazoi onen bat.

GABON SOLIDARIOAK

Olentzero Solidarioa kanpaina abian da

Krisi ekonomikoak gogor astindu du azken Kurteotan, eta horrexegatik areagotu egin dira ezberdintasunak gure gizartean. Etxe askotan, arazo ekonomikoak direla eta, Gabonak jada ez dira garai batean bezalakoak. Injustizia hori arintzeko eta Gabon-gaueko magia etxe guztietara itzultzeko asmoz, Udalak abian jarri du "Olentzero Solidarioa" kanpaina. Ekimenak abenduaren 23ra arte iraungo du. Ekimen honetan parte hartu nahi dutenek Kultur Birikan xede horretarako prestatuko den lekuan utzi beharko dituzte jostailuak, opari-paperez bilduta. Helburua argia da: Olentzerori laguntzea; izan ere, jostailu horien bidez, ume askok gozatu ahal izango dituzte Gabonak.

MIREN DE MIGEL, OPERA EMAKUMEA

‘Tutte contro Verdi’-ren protagonista izan zen, azaroaren 25ean

Miren de Miguel soprano eta aktoreak operako ‘Tutte contro Verdi’ lana erakutsi du Gurea Aretoan, Azaroaren 25a Emakumeenganako Indarkeriaren aurkako Nazioarteko Eguna dela eta. Kultur Birikako inaugurazioan presente egon zen De Miguelek maitasun handia sentitzen du Deriorekiko: “jendea beti oso eskuzabala izan da nirekin eta nire lankideekin”, eta oraindik gogoan du ‘So in Love’ kabaretarekin eginiko aurreko bisita: “erantzun ezin maitagarriagoa jaso genuen publikoarengandik”. Kabaretetik operara (hau da oraingo erregistroa), gaur egun dagoen genero honetan dagoen matxismoa ikusgai jartzen du, eta honako hau adierazi du: “ez da emakumeek idatzitako operarik antzeztzen, ez dago emakumeek zuzendutako opera antzezlanik eta ez dago ia orkestrako emakume zuzendaririk”. Baina Miren bai da horietako bat, operan sortu, lan egin eta bizi diren emakume gutxi horietako bat. Arlo horrek harrapatu egiten zaitu, aitortzen duenaren arabera, nahiz eta esparru horretan ez duen ezer berririk asmatzen: “antzezlanetan hausnartu, aria ospetsuak abestu eta nire gorputzaren bidez adierazten ditut”.

Min egiten duen maitasun erromantikoa

Badaki miresten duen operaren mundu honek sufritzen duen izaki gisa irudikatzen duela emakumea, maitasunagatik bere bizitza ematen duen gizaki gisa. Bere ustez “ihes egin behar dugu feminitate prototipo horietatik, baina sopranoak kantatu egin behar ditugu” eta gaineratu du “oraindik ere bizirik dagoela maitasun erromantikoaren ideala, hain zuzen, emakumeei horrenbeste kalte egiten diena”. Langile nekazina da, eta kantua, antzerkia, dantza, flamenkoa eta gorputz adierazpena ikasi du “artista gisa nire ikuspuntua areagotzeko eta pertsona gisa nire burua aberasteko”. Urteak joan urteak etorri, bere burua bilatu du, eta bere buruarekiko fidel agertu da, bai eta komunikatu nahi duen horrekin ere. Hala, bere lekua aurkitu du “umore ukituak dituen dramaren, inprobisazioa nagusi den horretan”. Eta ondo dakien arren kategorizatzen zaila den marka pertsonala duela, “dagoeneko ni ezagutzen ari dira eta onartzen”, edo behintzat hori espero du. ●

PRODUKTU SARITUAK KONTSUMITZEN DITUGU

Nekazaritza arloan postua jarri zuen Hiru Anaiak-ek irabazi zuen lehen saria Zamudioko hogeita bederatzigarren Nekazaritza Azokan. Kalkulatzeko dute 20 mila pertsona bertaratu zirela azaroko azoka

tradizionalera. Andonik, Pablok eta José Miguelek bi urte daramatzate Derioko Kontsumo Taldeari saskiak behar bezala ematen. Dañon dute ortua. Sari handia eta aintzatespena euren lanagatik. ●

XAKEAREKIN GOZATZEN ETA IKASTEN

Hitzaldi paregabea Leontxo García adituarekin

Xake Taldea martxan daraman urte mordo hauetan zaletu guztien gustuko programa zehatzari eutsi eta mantentzen duen elkarte horietako bat da. Kirola eta jokoa dikotomia gaindituta, oinarrian dagoena da interesgarria, xakea bera. Bada, praktika honek dakartzan abantailez jabetzeko –norbaitek ez badaki-,

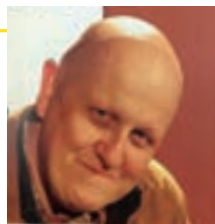
Xake Taldearen ekitaldi eta ahalegin handia

INDARKERIA DESMUNTATZEN

Ertzaintzaren hitzaldi hezigarria, genero indarkeriari buruz

Ba al dakigu zein diren genero indarkeriaren egoera baten aurreko sintomak? Ezagutzen al dugu indarkeria jasaten duten emakumeek bizi duten zikloa? Ezagutzen al ditugu biktimak izanez gero eskura izan ditzakegun askotariko babes- eta defentsa-neurriak? Bada, horiek eta beste kontu garrantzitsu asko azaldu zituzten “Ertzaintza y violencia de género” izeneko hitzaldian; zehazki, Sutondoanek azaroaren 25a zela-eta gonbidatutako bi agentek egin zuten hitzaldian. Ez dago sobera gaiaren inguruan gehiago jakitea, nahiz eta guk geuk ez pairatu. Beti da aurrerapausoa erasotzaileak

Leontxo García adituak, kazetari eta idazleak, hitzaldi bat emango du abenduaren 29an, sarrera librekoa eta doakoa, arratsaldeko seietan Gurean. Izenburuak dena esaten du: “El ajedrez enseña a pensar y es muy divertido”. Taldearen arabera, hitzaldiaren oinarria “xakeak tresna hezigarri gisa duen erabilgarritasuna izango da, bereziki haurrei dagokienez. Azken 87 urteetan hori adierazten duten ikerketa zientifikoak laburbilduko dituzte, baita beste argudio eztabaidaekin batzuk ere. Garatzen dituen 24 gaitasunen zerrenda, Gardnerren adimenekin duen lotura, xakea eta emozio adimena eta xake hezigarria eta kirol-xakea bereizteko beharra”. Hori dela eta, xakelariei zuzenduta egoteaz gain, uste dute guraso eta hezitzaileei ere bideratuta dagoela.

identifikatzen jakitea eta biktimak orientatzea, beldurra gal eta sala dezaten. Gizarte gaitz horrek gure gaitzespenik irmoena merezi du.

ELIKADURA ONAREN GARRANTZIA

Hitzaldia: elikadura, kirol-jarduera eta emakumea

Badakigu elikadura ona etorkizun osasungarriaren eta bizitasunez beterikoaren oinarria dela. Hala ere, ez gara jabetzen xehetasunek ezberdintasunak markatzen dituztela eta gure eguneroko bizitzan ohitura jakin batzuk aldatzeak gure osasuna nabarmen hobetu dezakeela. Azaroan Bizkaiko Foru Aldundiko Javier Serra medikuak Kultur

Birikan eskainitako hitzaldiak hori izan zuen ardatz, hau da, osasuna hobetzeko elikadura osasuntsuak duen garrantzia. Hogei bat pertsona bildu ziren Iparragirre aretoan, aholku horietan arreta jartzeko. Hitzaldiak batez beste ordu eta erdi iraun zuen, eta bertan bildu ziren emakumeei zuzenduta egon zen. Azkenik, elkarrizketa eta kontsultategi moduko bati bide eman zion, eta bertan bildutakoen zalantzak argitu zituzten.

Aholkuak

“Gatza, gantz saturatuak eta azukrea dira elikadura osasuntsua izateko etsai handienak” baieztatu zuen Serrak irmotasunez. Hala, azpimarratu zuen horiek direla gaixotasun larriak eragin ditzaketen faktoreetako batzuk. Beste alde batetik, medikuak argi utzi zuen osasunak ez duela hoberantz edo okerrerantz egiten, elikatzeko modua baita aldatzen dena. “Inoiz ez dugu horrenbeste informazio izan

Javier Serra medikuak bertaraturatutako guztien zalantzak argitu zituen.

eta inoiz ez dugu horren gaizki jan” adierazi zuen Javier Serrak. Gure elikadura, eta, oro har, gure osasuna hobetzeko, eguneko bost otorduak errespetatu, bulkadak saihestu eta supermerkatuara joan aurretik erosketen zerrenda egin beharra dago, eta, esate baterako, azken horretara goserik gabe joan. Azken batean, xedea da ez jatea emozioei jarraikiz, burmuinari jarraikiz baizik. Hitzaldi entretenigarria amaitu zen eta bertan bildu ziren pertsonen zalantzak argitu zituzten. Hala, elikaduraren piramide famatua errespetatzeak, kirola egiteak eta elikadura osasuntsua izateak duten garrantzia azpimarratu zen. ●

“*Horrenbeste informazio izanik, inoiz ez da horren gaizki jan*”

GIZALEGEZKOAK AL GARA?

Haur eta gazteen kontzientziatzea nabarmenduz

Tokiko Agenda 21
Agenda Local 21

Azken hilabeteotan, herrian zenbait bandalismo gertaera izan dira, adibidez, komun publikoa haustea, edukiontziak erretzea, pintaketak egitea, herriko txakurrei orratzez beteriko jaki-zatiekin eginiko eraso berezi gabeak edota haurrentzako jolas-eremu bateko egokitutako kulunka bat lapurtzea. Gizalegezkotasun-maila baloratzeko, Inbisako zerbitzu eta ingurumen delegatuarekin harremanetan jarri ginen, bera baita Mankomunitateko bide-garbigeta eta hondakin-bilketa zerbitzuaren arduraduna. Egoeraren gainean ideia bat izan dezagun, pintaketak, grafitiak eta kartelak kentzeko kostua Mankomunitatean 20.000 €-koa da 2011z geroztik, hau da, 400 lanordu inguru. Edukiontzi erreie buruz ari garenean, Txorierrin 2012az geroztik 27.000 euro inguru gastatu dituzte erretako unitateak berrezartzeko, eta horien herena Deriokoa izan da, zehazki, bederlatzi mila euro. Aipatu behar da, era berean, Mankomunitatean tresnak etxez etxe jasotzeko zerbitzua dagoela, eta hala ere zenbait pertsonak tresnak kalean uzten dituztela, kasurik onenetan edukiontzien ondoan. Aparteko bilketa horrek ere gastu gehiago dakar.

Esfortzua eta kontzientziazioa

Hala ere, urteak joan eta urteak etorri, ikusten da herritarrek aurrerapenak egin dituztela. Zorionez, gero eta joera handiagoa dugu paperak zakarontzira botatzeko. Horregatik eta gero eta baliabide hobeak

ditugulako garbigeta-zerbitzuan, kaleak gero eta garbiago daude. Gainera, kale publikoak errazago garbitzeko moduan diseinatzen dira. Dena den, kontzientziazioaren arlo hori indartu beharra dago, gaur egun gazteenek dutelako kontzientziazio gutxien. Litxarrerria-denden inguruko lurra bilgarri, txikle eta pipa azalez beteta egon ohi da. Gazteen adin-tarteari dagokionez, komeni da gogoraraztea zenbatekoa kostua dakarren, denborari eta beraz diruari dagokienez, botila hautsien kristalak batzea, batez ere lorategietan edo haur parkeetan, bereziki zorrotz jokatu beharra baitago. Botilatza, harremanetan jartzeko edo sozializatuko egungo modua, bateragarria izan beharko litzateke gizalegezkotasunarekin eta leku horiei beraiei (haurrentzako jolas-eremuak, arkupeak edo atariak) gainerako herritarrek ematen dieten erabilera zuzenarekin. Horietan, baina, botilak, edalontziak, pipa azalak, zigarro-mutxikinak eta abar utzi ohi dira, hurbilen duten edukiontzian edo paperontzian uzteko ahaleginik egin gabe.

DERION GERATZEN DA NIRE HAURTZAROA

Soniak txikitan utzi zuen bere herria, eta gaur lasai bizi da Hinojalan

Oraindik umea zen, familiako arrazoiak tarteko, Sonia Hinojalera bizitzera joan zenean. Ez dakienarentzat, Cáceresko herria da, eta bertan bere gurasoek berriz ere heldu nahi izan zioten “bizitza lasaiago bati” gaineratu du. Gure protagonistarentzat ez zen leku ezezaguna, bertan igarotzen baitzituen udako oporrak, derioztar askok eta askok bezala. Hala ere, onartzen du hasieran kostatu egin zitzaiola egokitzea; izan ere, “ez da gauza bera uda pasatzea edo urte osoa bertan ematea ia ezagutzen ez duzun jendearekin” adierazi du. Eta ikastetxean ere ez zitzaion erraza izan sistema berrira egokitzea; izan ere, kontaktzen duenaren arabera, ikasketa-maila ezberdina zen eta gela

berean hainbat mailatako ikasleak biltzen ziren. Bitxia, ezta? Era berean, harrigarria suertatu zitzaion egiaztatzea han herriko auzokideek ateak giltzaz itxi gabe uzten zituztela. Honako hau gogorarazi du: “beti zeuden zabalik, eta hori orduko Derion ere pentsaezina zen”: Beste alde batetik, bertako herritarrek gogo onez onartu zuten familia emigrante horren itzulera, hau da, ehunka kilometrora zegoen herri ezagun horretatik. Hinojalek mihiluaren usain goxoa du, baina ondo ezagutzen ditu iparralde honetako esentziak: Soniari bakailaoa pil-pil eran edo gure opiltxo ohikoenak berriz bizi eta gozatzea ahalbidetzen dion Euskadiko Derio.

Itzultzeko asmorik gabe

Gaur egun zorionez lan egiten du, bere seme-alaba Rubéni eta Davidi eskaintzeko uneak ateratzen ditu eta saiatzen da gozatzen “denbora eta dirua dagoenean”. Hinojali eskerrak ematen dizkio ematen dizkion lasaitasunagatik eta ongizateagatik, eta horregatik ez dauka jaiotzen ikusi zuen herrira berriz itzultzeko asmorik. Derio berarentzat haurtzaroaren sinonimoa da, jada itxita dagoen etapa. Gogoan ditu lagunak, jende ezaguna eta bertako klimak ematen zion tristezia ukitua. Sentsazio hori, ordea, desagertu egiten da festetako oroitzapen argitsuek ematen dioten berotasunari esker. Ondo gogoratzen du “zein bereziak ziren festak, han beti egoten ginelako guztiok”. Duela gutxi, bere motorzaletasunari esker, eta Bilbon elkarretaratze bat egin zela

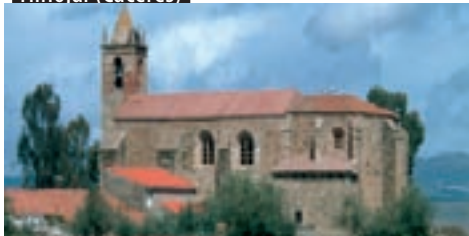

Seme-alabekin egoten ematen du denbora.

aprobetxatuz, bisita bat egin zigun. “Oraindik gogoan nuen nola iritsi garai bateko nire etxera” esaten du harrিতта. 30 urte igaro ziren herria utzi zuenetik eta “nire auzora eta bertako jendearengana itzuli nahi nuen”. Oraindik bera gogoan zuten pertsonak zeuden eta hori “ezin atseginagoa izan zen”: Horrez gain, arreta handia eman zioten Derion izan diren aldaketek. Nola hazi den! Nahiz eta distantzian oraindik “txiki” ikusten duen.

Hinoial (Cáceres)

Derioztarrentzat derrigorreko bisita izan behar da herri hau, Tajo-Salor eskualdeko “lau lekuetako bat, urtean bost egun berezi dituen. Soniak egun horiek zahaztu dizkigu: “apirilaren 16an, Santo Toribio, Hinojaleko

zaindaria; otsailaren 2an, Las Candelas jaia; bi aste lehenago, urtarrilaren 20an, San Sebastián ospetsua (jai handia) eta jada udan, zaindaria ren jaiak, abuztuaren 15ean, hainbat eta hainbat derioztar

Izena: Sonia Pizarro González

Adina: 43 urte

Alde egin zuen urtea: 1982

Bizitokia gaur egun: Hinojal (Cáceres)

Lanbidea: Besteren konturako langilea

Soniak Derion eman zuen haurtzaro osoa. Etopa honetan oroitzen ezberdinak ditu: tristezia ematen diotenak, adibidez bertako klimak, eta bereziki atseginak, festak, esaterako. Hiru hamarkada kanpoan eman ondoren, bisitan etorri zen. GPS erabili gabe, oraindik gogoratzen du garai bateko bere etxerako bidea, eta, harrিতта geratu da ikustean auzokideek eta lagunak oraindik gogoratzen zutela fidelki. Herria oso aldatuta ikusi zuen, askoz ere handiagoa, Cáceresko bere herriarekin alderatuta. Bere bizitza herriak urte osoan ematen dizkion lasaitasunez eta ongizatez beterikoa da. Uda bere herria izan zenari buruzko albiste freskoak jasotzeko garaia da. Gure herritar asko eta asko udan bertaratzaren diren Extremadurako leku horretan geratzen da Sonia ondo lekukotutako bere familiarekin bizitzen. Eta herritarren lasaitasuna hautsiko duten uda gehiago iritsiko dira, Derioko zati bat Cáceresera eramatera. Ongi etorri!

biltzen dituen. Bertan egonda gomendatzen digu San Berto basiliza bisitatzea (bertako hilerria jatorri arabiarrekoa da); edo Santo Toribioarena, eta Tajo ibairaino eramango gaituzten bideetako batean zehar pasieran ibiltzea. Jateko, eskuz egiten dituzten euren heste beteetako edozein. Gainera, bertako inguruetan dauden leku enblematikoetara

hurbil gaitzeko: Jerte haraneko gerezioak, Trujilloko Erdi Aroko kaleak, Cáceresko esparru harresitua, Mérida erromatarra, Guadalupe edo Yuste enblematikoak... “aukera mordo dugu” dio Soniak, eta, jakina, bertako kaleetan zehar ibiltzeko lasaitasuna eta udaberrian Dehesa Boyal atzealdean duen argazkiaz gozatzeko aukera. Hori eta askoz gehiago da Hinojal.

LUKIE KOIU AMAIERARA IRITSI DA

Gazteria, aisialdia eta euskara batzen dituen ekimena

Txorierriko Mankomunitateko Euskara Arloak Lukie Koiu antolatu du, hau da, 12 urtetik 16ra bitarteko gazteei zuzendutako lehiaketa, euskara aisialdian erabil dezaten. Asteko probak Interneten bidez egin ziren, eta puntuazio handiena izan zuten hiru bikoteak finalean elkartu ziren (Sondikako Kultur Etxean egin zen). Finalisten artean 1.200 euro banatu zituzten saritan. Probaren ardatza euskal kultura izan zen, Txorierriko hizkuntza eta historia ondarea eta bertako ohiturak. Gainera, proposatutako sei probak aurkeztu zituzten parte-hartzaile guztiek jaso zuten oparia.

“*25 urte dantzari lotuta*”

IPUINEN MAGIA

Pello Añorgak amets onak izaten irakatsi zuen

Liburutegien Egunean Pello Añorga lipuin-kontalari bikaina Kultur Birikara joan zen txikiz beteriko auditorioa ipuinez asebetetzeko. Euskara tresna nagusi izanik, bertan izan zen jendetza ezin pozikago geratu zen, are gehiago amaieran agur gisa bakoitzari amets onak izateko hauts magikoak eman zizkionean. Funtzionatu egin zuen.

EGUTEGIAREN AURKEZPEN HANDIA

Ane Piratak eta Kepa Junkerak Gure Señeak babestu zuten

Egoerak merezi zuen eta gonbidatuek ez zuten hutsik egin. Ane Piratak gogoia eta poza puztu zituen eta Kepa Junkerak, berriz, trikiaren ukitu egokiak eman zituen, pozez eta ilusioz beteriko katea osa zedin. Aurkeztu zen egutegiak erakusten duen berbera: Gure Señeak-ena jada eskuragarri dago gure herriko saltoki askotan. Irribarrez beteriko leihoa, Derioko etxe guztiak betetzea espero dutena. Txikien ehun aurpegi baino gehiago, zein baino zein dibertigarriagoa eta politagoa, gurasoek emandakoak. Orain gure esku jarritako bi mila ale horiek agortzeko garaia da. Momentuz, aurkezpen-egunean 300 ale saldu zituzten. Marka ona. Izan ere, hiru euroren truke edozeinek lor dezake almanaka polit hauetako bat: gure inguruko neska-mutikoak irudirik onenetan. Carmen Artola herriko emagina

Oroitzapenerako aurkezpena.

eta proiektu honen sustatzaileak eskerrak eman zituen parte hartzen duten laborategiek emandako laguntzogatik, eta batez ere "La Caixa" gizarte langintzaren laguntzogatik, aldeztatik bermatzeagatik egutegiak izango zuten arrakasta eta ekimena abalatzegatik. Ez zaitezte hori gabe geratu, garrantzitsuen baita gaixotasun arraroak edo minusbalotasun egoera bereziak dituzten ume derioztar guztiak irribarre egiten jarraitzea.

LAINOMENDIK ZILARREZKO EZTEIAK OSPATUKO DITU

Mende laurdena euskal dantzak aldarrikatzen

Sartuko garen urte berri honetan, Lainomendik 25. urteurrena ospatuko du hilero jarduera bat eginez. Lur musika- eta dantza-erakusketak emango die hasiera ospakizunez beteriko 12 hilabete hauei. Zehazki, urtarrilaren 3an

izango da, arratsaldeko zazpitan, frontoian. Aurren liburu bat egin dute azken urteetako argazkiak eta bizipenak biltzeko, eta urte berrirako talde honen iraganeko eta oraingo figurez beteriko egutegia prestatzen ari dira.

